

ב"ה ערש"ק והנה פרח מטה אהרן ר"ח תמוז תשפ"א

לקראת יומא דהילולא של רש"י הקדוש החל לפי המסורת בכ"ט לחודש תמוז אתחיל בעז"ה את הביאור החדש על הש"ס המשולב בלשון הזהב של רבן של ישראל

מקראה - גמרא ד"ה רש"י רש"י ביאור משולב

דף ב.

ה"סוכות" (וכפי שנראה בגמרא שמטרת הסוכה לצל לכך הסביר רש"י בפירוט יתר ולא הפנה לגמרא כבשאר).

גמ' תנן למדנו במשנה התם בעירובין מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה - מצוי סימטה ודרך שהוא סמוס משלש לדדין, ולאשו פתוח לרשות הרצים, וחצירות פתוחות לו ויולאות וצאות אנשי החצרות יוצאים ובאים דרך המבוא לרשות הרצים, הרי הוא רשות היחיד לצני חצירות, ואסרו חכמים להוליא מרשותו לרשות חצירו בלא עירוב, שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמצוי הרי הוא כרשות אחת לכולן והצריכו צו שיחוף עירוב להשתתף כל החצירות צפת או ציין ולהניח השיחוף צחת מן החצירות ולפי שאין לו מחיצה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרצים הצריכו היכר צראשו הפתוח לרשות הרצים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גזיה הקורה מעשרים אמה: ימעט ישפיל: רבי יהודה אומר אינו צריך - והתם מפרש טעמא ושם בעירובין הגמרא מסבירה את הצריכותא להשמיע דין זה בעירובין ובסוכה לשיטתו, שסובר שבכל גובה שלטא עינא.

מתני' סוכה שהיא גבוהה שסבך הסוכה מונח בגובה של למעלה מעשרים אמה פסולה לדעת חכמים, ורבי יהודה מכשיר - צגמלא מפרש פלוגתייהו: בגמרא יתפרש שהמחלוקת כאן תלויה גם במשך גודל הסוכה, וכן טעמי המחלוקת נוספים על טעם מחלוקתם הידועה במבוי (ובגר חנוכה) מפני דלא שלטא בי עינא, ושאניה גבוהה עשרה טפחים צגמלא מפרש טעמא: שאינו ראוי לדירה, ונלמד גם מן התורה באסמכתא לכפורת והארון והלכה למשה מסיני שאין דין מחיצה על פחות מעשרה. ושאיין לה שלש דפנות - נמי צגמלא יליף להו גם דין סוכה שיהיו לה שלוש דפנות לפחות ובשתיים פסולה נלמד בגמרא שנדרש מהתורה, ושחמתה מרובה מצלתה - מאחר ויש מעט סבך המועט צטל צרוב הריק מסבך והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסבך קרויה סוכה: ולכן פסולה. ואפשר שלבך נפתחת מסכתינו במילה "סוכה" ולא נפתח במילים סבך המונח למעלה מעשרים, ובזה ראוי לפתוח את דיני חג

שואלת הגמרא מאי חני מילי מהיכן נלמד שיש שיעור לגבהה של סוכה.

אמר רבה - דאמר קרא נאמר בתורה (ויקרא כג-מג) למען ידעו - עשה סוכה

בפסוק הקודם נאמר בסוכות תשבו שבעת ימים ומזה נלמד שצריך שישנה ניכרת לך, דכתיב - ידעו כי צסוכות הושגתי ופירושו צויתי לישב הכי דריש ליה, ואע"ג דאין יוצא מידי פשוטו שהידיעה היא טעם ישיבת סוכה המזכיר את הדרך במדבר מיציאת מצרים שזה היה בשמירה דהיקף ענני כבוד, ובכל אופן מיהו דרשינן ליה לדרשה: שידעו היושבים בסוכה הבאים אחריכם אלו דורותיכם, כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, ולפיכך עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא - שאינו רואה את הסכך בעת שיושב (וראה עירובין ו). וסוכה היינו סכך כשמה: (וכפי שפירש רש"י במשנה).

רבי זירא - אמר מהכא (ישעיה ד-ו) וסוכה תהיה לצל - משמע אין סכך אלא העשוי ללל: יומם מחורב נאמר בפסוק וסוכה תהיה לצל ומשמעותו שעיקר הסכך הוא לצורך צל המגן ביום מהשמש, וכדברי רש"י על הפסוק בישעיה וסוכה תהיה לצל וגו'. מחורב. להגין מלהט יום וכו', עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה הסכך הנמצא בתוך גובה זה, אבל למעלה מעשרים אמה, אין אדם יושב בצל סוכה, אלא בצל דפנות - שצילם מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין צריך סכך, ולקמן מוקי פלוגמיהו של חכמים ורבי יהודה לר' זירא צסאין צה אלא ארבע על ארבע, דקיס להו לרצנן דצהאי

שואלת הגמרא מאי שנא גבי - מדוע שינה אצל דיני סוכה דתני דכתב פסולה, ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא איך לתקן שתהיה כשירה.

מתרצת הגמרא סוכה דאורייתא - דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסיני: תני פסולה - שייך למיתני צה לשון פסול כלומר לא נעשית כמורה וכהלכה: מבוי - דכוליה מדרצנן, דמדאורייתא סגי ליה צשגש ממילות ומותר טילטול במקום זה ואינו צריך לקורה זו שיהיה היכר בין רשות הרבים לרשות היחיד אלא מדרצנן: דרבנן תני תקנתא - ללא שייך למתני צה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו והם אלו שתיקננה:

ואיבעית אימא בדאורייתא נמי - ועוד אפשר לתרץ שגם בדבר שפטולו מדאורייתא שייך למימר תקנתא אופנים לתקן ולהכשיר: ועל כן תני תקנתא, מיהו אבל סוכה דנפיש מילתה - שיש כאן פירוט של כמה דינים ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה, כגון צגצוה - ימעט, וכשאינה צגצוה - ושאין לה שלש דפנות - יעשה לה דופן שלישית, ושמתה מרובה - יוסיף סכך, הלכך פסיק ומני פסק ושנה בקצרה פסולה, דמני למיכללינהו לכולהו וכך אפשר לכלול את תמצית הדין צהך בתיבה אחת פסולה, דקיימא לן וכך למדנו ש(פסחים דף ג): ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: ועל כן פסיק ותני פסולה, אבל מבוי דלא נפיש מיליה - צאותה משנה: שנה רק דין אחד ועל כן תני תקנתא. כתב תקנה איך אפשר להכשיר המבוי.

תורה – כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושבו בדירת עראי, עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי, למעלה מעשרים אמה – כריך לעשות יסודותיה ומחיצותיה קצועין שלא מפול: ובגובה הרי אין אדם עושה דירתו דירת עראי, אלא חייב לבנותה בחוץ שהוא כעין דירת קבע.

א"ל אבוי שואל אבוי את רבא אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל שזה הדרך לבנות דירת קבע וסיכך על גבן, הכי נמי דלא הוי סוכה, והרי בוודאי קיימא לן שיש לזה דין סוכה כשירה.

א"ל מתרץ רבא הכי קאמינא לך עד כי אמה דאדם עושה וכו' דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק – שפיר למי זה נכון שיהיה כשר כשבונה מדפנות של ברזל סוכה עד עשרים דולאי יש כלל קבע עראי שאפשר לאדם לבנות דבר המיועד לזמן קצר ועראי באופן המיועד לבניין של קבע והרי עשה כמורה, ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי, אלא לשם שיעור בלבד לתת לך שיעור נגזזה, שמהא יכולה לעמוד על ידי יתדות עראי וזה יתכן רק עד עשרים אמה: למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע, ואין אפשרות בגובה זה לבנות ארעי כי עביד ליה דירת עראי ובדוחק יוכל לעמוד נמי לא נפיק ידי חובתו.

שיעורא ליכא כל סכך אלא כל של דפנות, אבל בסוכה גדולה מכך אפילו מעט, לא יגיעו צילי הדפנות מצד אל צד ויהיה צל גם מהסכך:

א"ל אבוי שואל אבוי את רבי זירא אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים – שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה זורחת שם בשפלה: כי צל ההרים נוגעים אחד בשני, האם נאמר הכי נמי דלא הוי סוכה כשירה כשעושיה בעמק בין ההרים.

א"ל מתרץ רבי זירא התם דל אם תוציא משם את ההרים עשתרות קרנים איכא יהיה על סוכה, אבל הכא כאן בסוכה גבוהה אם דל דפנות ליכא על סוכה. אם תסיר את הדפנות נראה שמה צאה ממחמי' מתחת לסכך נמצא שמה בטל: שנקראת סוכה על שם הסכך המיצל, וכאן אין צל סוכה.

ורבא אמר – מהכא (ויקרא כג-מב) בסוכות תשבו שבעת ימים – סוכה של שבעה המיועדת וראויה לשימוש רק לשבעה ימים ומו לא דהיינו עראי לזמן קצר ולא לקביעות זמן ארוכה ודייה ומספיק לבנותה צמחיות קלות: שאי אפשר לעשות מהם קיר שיכול לעמוד בגובה רב, וזה מה שכיוון נותן התורה שאמרה

ב:

עליהם ושבע חופות יש כאן ענן ועשן
נוגה אש להבה חופה שכינה.

כרביא נמי לא אמרי רבה ורב זירא משום
קושיא דאביי - דעשה מחילות של צרול
לסוכה שהוא דרך בנין קבע האם תהיה
פסולה, ושינויא ותירוצו של רבא
שמשמעות השבעה ימים לשיעור הגובה
הראוי לבנין ארעי לא משמע להו, הואיל
וקרא לאו דוקא עראי נקט, אלא נאמר
שהסוכה מיועדת לשיבת שבעה ימים,
ולכן לא ילפינן מיניה שיעורא:

שואלת הגמרא כמאן - מהנן אמוראי דלעיל
אולא הן כו': כמו מי מאלו
האמוראים רבא - רבה - ורב זירא, אולא
הא דאמר יתיישב מה שאמר ר' יאשיה אמר
רב מחלוקת דר' יהודה ורנן במשנה בדין
סוכה גבוהה מעשרים אמה: בשאין דפנות
מגיעות לסכך ויש ביניהם הפסק אויר, אבל
דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים
אמה כשרה.

כמאן, רבא - דאמר שהטעם שרבנן פסלו
למעלה מעשרים, משום דלא שלטא
בה עינא, וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט
שלטא בה עינא דכן דפנות המגבילים את
ראיתו ועל כן עיניו ישוטטו ויגיעו לסכך,
ולפיכך יודו רבנן לרבי יהודה שכשירה,
דאי טעמא שפסולה משום עראי הוא כרבא
או משום כל כרבי זירא, מה ישתנה
להכשיר בסוכה למעלה מעשרים דפנות
מגיעות לסכך אמאי מודו רבנן:

שואלת הגמרא כמאן אולא הא דאמר רב
חזא אמר רב ה"ג ממלוקת צאין
זה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אצל יש

כולהו - הן אמוראי: רבי זירא ורבא,
[אבל אביי שלא שאל על רבו
- רבה, הסכים לדעתו] כרבה לא אמרי -
דילף מלמען ידעו: ההוא - לאו צדיעה דישיבת
סוכה קא אמר שהיושבים בתוכה ידעו
שיושבים בסוכה כשרואים הסכך, אלא
צדיעות דורות הצאין ידיעת הניסים ביציאת
מצרים ובדרך במדבר היקף סוכות ענני כבוד
כל הסוכה סככה ודפנותיה המקיפים כפי
הנעשה לאצות: וזו ידיעה לדורות היא.

כרבי זירא נמי לא אמרי רבה ורבא החזא
לימות המשיח הוא דכתיב - אומס
סוכות שנאמרו בפסוק בישעיה יהיו ללל
שהוא לעונג ולמסתור לעתיד לבוא,
ומתענגים מצל הסוכה ממש, אצל סוכת
מלוא אינה ללל בשביל להנות מן הצל:

ור' זירא עונה על כך, אם כן לימא קרא
וחופה [וזה התיבה שמסתיים
הפסוק הקודם, וברא יהיה על כל מכון
הר ציון ועל מקראתא ענן יומם ועשן ונגה
אש להבה להלה כי על כל כבוד חפה:
והפסוק יכל להמשיך על אותה חופה -
וחופה] תהיה לצל יומם, ומאי ומדוע שינה
וסוכה תהיה לצל יומם, שמעת מינה גלמד
מכך תרתי - דאין שם סוכה אלא העשויה ללל,
דהיא דימות המשיח משום דעשויה ללל להגן
מהחום הגדול שיהיה לרשעים, ועל כן
קרויה סוכה כי השימוש בלשון סוכה
סיכוך הוא בדווקא לצל, וחופה היא שם
כולל לכל חיפוי וכיסוי, וכפי שרש"י
כותב על הפסוק הקודם ענן יומם ועשן.
להגין עליהם מן כי על כל כבוד. האמור
להם תהא החופה שתחופף שכינתו

או שבעה, אלא מאחר שמיסב ושוכב לפיכך הוטרך לומר ראשו ורובו וגם שולחנו, שהוא שבעה על שבעה, לאפוקי קטנה שיעור קטן משבעה על שבעה טפחים, שראשו נכנס זה ושלחנו, שיש מקום לשולחן ולראשו ולא רובו, או שיש מקום לראשו ורובו ולא שלחנו: אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה.

כמאן דלא כחד. מהניך דלעיל דמפרשי טעמא דפסול דעשרים אמה, דאי משום שצריך משלט עינא, הרי גם סוכה שתהיה גדולה משיעורא דיותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא ביה עינא, ומשום שצריך לל מהסכך, גם בסוכה מעט גדולה יותר נמי ליכא גם לא יהיה צל סוכה, ומשום הטעם דצריך שיהיה דירת עראי, גם סוכה קטנה אי אפשר לבנותה עראי ומחילות קצב נמי צעיל משום שגבוהה עשרים צריכה דפנות חזקות של קבע:

מניחה הגמרא בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשכא דהם נתנו שיעור בגודל הסוכה ארבע על ארבע או כדי ראשו ורובו ושולחנו, ואיהו ורבי יאשיה לא קא יהיב שעורא במשכא **למשכא**. משך הסוכה, דלמנן לפרש המחלוקת בכל סוכה צין גדולה צין קטנה, כשהדפנות מגיעות לסכך יודו חכמים שכשירה ולא נחלקו אלא צשאין דפנות מגיעות:

אלא רב הונא ורב חנן בר רבה. דלמרי טעמא דרצנן לפסול סוכה גבוהה מעשרים תלוי צשיעורא דמשכא הוא ומר אמר ד'א ומר אמר ראשו ורובו ושלחנו: נימא בהכשר סוכה

זה יומר כו': מחלוקת רבי יהודה ורבנן בשאין בה בסוכה אלא ארבע אמות על ארבע אמות בלבד, אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות שהיא סוכה גדולה ורחבה אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה.

כמאן, רבי זירא - דאמר משום צל הוא - דאי משום משלט עינא צטפי מד' אמות פורתא לא שלטא זה עינא: [לגבי טעם ארעי ודאי שאין לומר שרבנן יודו שהרי ככל שגדולה יותר צריכה להיות חזקה יותר, ואמנם לגבי שלטא עינא היה אפשר לומר שאם תהיה גדולה מאוד גם כן יודו רבנן דכשירה דשלטא ביה עינא, ולכן כתב רש"י פורתא דאין סברה דכבר במעט יותר מד' יהיה שלטא עינא] וכיון דרווחא איכא על סוכה בחלק מהסוכה כבר שהיא מעט יותר מארבע על ארבע, וצל דפנות לא מגיע מצד לצד בגלל רוחב הסוכה.

שואלת הגמרא כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב הכי גרסינן **מחלוקת צשאין מחוקת אלא כדי ראשו כו'** ואם תאמר קשיא לרצ לרצ בהעמדת המחלוקת בשיעור משך סוכה ארבע אמות או ראשו ורובו, אלא שיש ליישב שרב הונא ורב חנן בר רבה אמוראי נינו, וליצנא לרצ - והם חלקו מה היא שיטת רב:

מחלוקת רבי יהודה ורבנן בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושולחנו. לרץ קעודמן צהסיצה היתה על מטות ומסווצין על ד שמאלס ואין אוכלין זקופין ויוצצין כמונו שאפשר שמקום שראשו נכנס נמצא גם כל גופו ואפשר בששה טפחים על ששה

צדקי ראשו ורצונו ושלחנו גם בשיעור המצומצם וכן ציומר עד ד' אמות פליגי רבי יהודה ורבנן צגוצה סכך למעלה מעשרים, וטעמא משום כל כרבי זירא, אכל ציומר מד' לא פליגי דכיון דרוחא איכא כל:

מיתבי להנן אמוראי רב יאשיה רב חנן בר רבה ורב הונא לפרישו לפלוגמא דמתני' כדמפרש ואזיל אחר הסבר הברייתא בהמשך הגמרא [בדף ג' ע"א] סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה, ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה ואפילו יותר [כדאמרי אינשי], אמר רבי יהודה מעשה בהילני המלכה מבית חשמונאי (רש"י ב"ב יא:): בלוד, שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה, וחזו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר, אמרו לו משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה, אמר להן והלא שבעה בנים חוו לה, ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים.

שואלת הגמרא להסבר הברייתא - למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים, שהרי בשבעה בנים יש ביניהם גם גדולים החייבים בסוכה.

עונה הגמרא הכי קאמר להו כי תאמרו שכל השבעה בנים קטנים היו, וקטנים פטורין מן הסוכה, כיון דשבעה חוו אי אפשר דלא חזי בהו חד שאינו צריך לאמו, ולא שייך שכולם יהיו עדיין מתחת גיל ארבע חמש [עירובין לב:]: שהם פטורים לגמרי אף מדין חינוך, וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו. אמרינן לקמן (דף כח.) דמיצד לחנכו צמנות סוכה: מדרבנן הוא דמיחייב שהזקיקו להרגיל את הקטן למנוה שהוא ראוי לה מדה שאין כן

קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות - צלרסה וצרחצה פליגי - נאמר שהם חולקים בשיעור אורך ורוחב הסוכה דתרווייהו אית להו ששניהם סוברים דכי פליגי רבנן ורבי יהודה צסוכה המצומצמת צשיעור הכשר אורך סוכה וכל אחד לשיטתו מדה הוא גודל סוכה כשירה, ובזה פליגי שאם גבוהה מעשרים פסולה וצטפי מיהא מכשרי אפילו היא צגוהה דכיון דרוחא אפשר לומר לדוגמא דאיכא כל סכך או טעמא אמרינא להכשירה.

ושיטתם היא כך דרצ הונא סבר אי אפשר להעמיד מחלוקתן של רבי יהודה ורבנן צפחותה מד' אמות, דאם כן צלאו צגוהה מעשרים אמה פסולה דהכשר סוכה צלרצע אמות כרצו דלומר לקמן הכי (דף ג.): ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושולחנו ולכן יכול להעמיד את המחלוקת של רבי יהודה ורבנן בסוכה מצומצמת בשיעור ראשו ורובו ושולחנו שבעה על שבעה.

דוחה הגמרא לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושולחנו וההלכה כך נפסקת ששיעור סוכה כשירה היא משבעה על שבעה טפחים, וחכא בהא קמיפלגי, דמר סבר רב חנן בר רבה במחזקת ראשו ורובו ושולחנו פליגי אבל יותר **מכתי** ראשו ורובו ושולחנו דברי הכל כשרה ולפי זה שמחלוקתם של רבי יהודה ורבנן במשנה היא רק בסוכה מצומצמת, ובמעט יותר יודו חכמים שכשירה, טעמא דפסול למעלה מעשרים במצומצמת דווקא לא ידיע לן כדאמרן לעיל דהך לא כמד: ומר סבר רב הונא מראשו ורובו ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה - **ומר סבר**

תפילין דאינו יכול לשמרם כראוי, ומרגילים אותו כדי שיהא ממונך ורגיל למלות: ואיהי הילני המלכה בדרבנן לא משגחה, ת"ש ולכן מוסיף ואומר ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים שכן הקפידה על דרבנן ובדין חינוך למצוות.

חוזרת הגמרא למיתיבי מהברייתא - בשלמא למ"ד רב יאשיה בשאין דפנות מגיעות לסכך ובאופן זה העמיד את מחלוקת רבי יהודה ורבנן במשנה, כך גם בברייתא שהרי דרכה של מלכה לישיב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך.

להערות והארות וכן לקבל עידכונים והסברים נוספים שמאחורי הפירוש המשולב
rashisuka@gmail.com
 לזכות י.ב.ח.ל. לזיווג הגון בקרוב.

סוכה פרק ראשון סוכה

ב.

מתני' סוכה שהיא גבוהה שסבך הסוכה מונח בגובהה של למעלה מעשרים אמה פסולה לדעת חכמים, ורבי יהודה מכשיר - בגמרא מפרש פלוגתייהו: בגמרא יתפרש שהמחלוקת כאן תלויה גם במשך

סוכה. ורבי יהודה מכשיר. בגמרא^א מפרש פלוגתייהו: ושאנינה גבוהה עשרה. בגמרא^ב מפרש טעמא: שלש דפנות.

נמי בגמרא^ג יליף להו: ושחמתה מרובה מצלתה. המועט צטל כרוז והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסך קרויה סוכה: גמ' מזוי

גודל הסוכה, וכן טעמי המחלוקת נוספים על טעם מחלוקתם הידועה במבוי (ובנר חנוכה) מפני דלא שלטא בי עינא, ושאנינה גבוהה עשרה טפחים בגמרא מפרש טעמא: שאינו ראוי לדירה, ונלמד גם מן התורה באסמכתא לכפורת והארון והלכה למשה מסיני שאין דין מחיצה על פחות מעשרה.

ושאין לה שלש דפנות - נמי בגמרא יליף להו גם דין סוכה שיהיו לה שלוש דפנות לפחות ובשתיים פסולה נלמד בגמרא שנדרש מהתורה, ושחמתה מרובה מצלתה - מאחר ויש מעט סבך המועט צטל כרוז הריק מסבך והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסך קרויה סוכה: ולכן פסולה. ואפשר שלכך נפתחת מסכתנו במילה "סוכה" ולא נפתח במילים סבך המונח למעלה מעשרים, ובוזה ראוי לפתוח את דיני חג ה"סוכות" (וכפי שנראה בגמרא שמטרת הסוכה לצל לכך הסביר רש"י בפירוט יתר ולא הפנה לגמרא כבשאר).

גמ' תנן למדנו במשנה התם בעירובין מבוי שהיא גבוהה מעשרים אמה - מזוי סימטה ודרך שהוא סתום משלש לדין, ולאשו פתוח לרשות הרצים, וחצירות פתוחות לו ויואלות ואלות אנשי החצרות יוצאים ובאים דרך המבוא לרשות הרצים, הרי הוא רשות היחיד לזני חצירות, ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חצירו צלא עירוב, שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמזוי הרי הוא כרשות אחת לכולן והצריכו צו שימוף עירוב להשתתף כל החצירות צפת או ציין ולהניח השימוף צלחת מן החצירות ולפי שאין לו מחיצה רביעית וקרוז הוא להיות דומה לרשות הרצים הצריכו היכר צראשו הפתוח לרשות הרצים או למי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוהה הקורה מעשרים אמה: ימעט יספיל: רבי יהודה אמר דעשרים אמה דליה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסוי: מני פסולה. שייך למיני צה לשון פסול כלומר לא נעשית כמורה וכהלכה: מזוי. דכוליה מדרבנן מדאורייתא סגי ליה בשלש מחילות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרבנן: מני סקנתא. דלא שייך למיני צה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלתו: ואיבעית אימא דאורייתא נמי. שייך למימר תקנתא: סוכה דנפיש מילתה. ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגבוהה ימעט וכשאנינה גבוהה יגביה ושאין לה שלש דפנות יעשה לה ושחמתה מרובה יוסף סבך הלכך פסיק ומני פסולה דמזלי למיכלליהו לכולהו צהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: מזוי לא נפיש מיליה. צלותה משנה: למען ידעו. עשה סוכה ששיצתה ניכרת לך דכתיב ידעו כי צסוכות הושבתי לויטי ליש. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יולא מידי פשוטו דהיקף ענני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה: דלא שלטא צה עינא. שאינו רואה את הסבך וסוכה היינו סבך כשמה: וסוכה תהיה ללא. משמע אין סבך אלא העשוי ללא: אלא צלא דפנות. שהכללין מנגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין צריך סבך. ולקמין מוקי פלוגתייהו לר' זירא צשאין צה אלא ארבע על ארבע דקים להו לרבנן דצהאי שיעורה ליכא צל סבך אלא צל של דפנות:

שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר ושאנינה יגבוהה עשרה טפחים יושאין לה^א (שלשה) דפנות יושחמתה^ב מרובה מצלתה פסולה: גמ' תנן התם^ג מבוי שהוא גבוה^ד מעשרים אמה ימעט רבי יהודה אומר אינו צריך מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא מיהו סוכה^ה (דנפישו מילתה) פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפיש מיליה תני תקנתא מנה"מ^ו אמר רבה דאמר קרא ילמען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא רבי זירא אמר מהכא^ז וסוכה תהיה לצל יומם מחורב עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות א"ל אבוי אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל התם דל עשתרות קרנים איכא צל סוכה הכא דל דפנות ליכא צל סוכה ורבא אמר מהכא^ח בסוכות תשבו שבעת ימים ואמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי עד עשרים אמה אדם עושה דירתו עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע א"ל אבוי אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וסיבך על גבן הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל הכי קאמינא לך עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת עראי נמי לא נפיק כוליה

שואלת הגמרא מאי שנא גבי - מדוע שינה אצל דיני סוכה דתני דכתב פסולה, ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא איך לתקן שתהיה כשירה.

מתרצת הגמרא סוכה דאורייתא - דעשרים אמה דליה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסוי: תני פסולה -

עשירות קרנים. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה זורחת שם בשפלה: דל דפנות ליכא צל סוכה. שחמה צאה מתחת^י נמלא שמה צטל: שבעת ימים. סוכה של שבעה ימים לא דהיינו עראי ודייה צמחיות קלות: למעלה מעשרים. צריך לעשות יסודותיה^{יא} ומחילותיה קבועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה כו'. שפיר דמי דודאי יש צכלל קבע עראי והרי עשה כמורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יחידות עראי: כוליה

סוכה פרק ראשון סוכה

ב.

שייך למיתני זה לשון פסול כלומר לא נעשית כחורה וכהלכה: מבויר - דכוליה מדרבנן, דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחיצות ומותר טילטול במקום זה ואינו צריך לקורה זו שיהיה היכר בין רשות הרבים לרשות היחיד אלא מדרבנן: דרבנן תני תקנתא - דלא שייך למיתני זה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו והם אלו שתיקנוה:

ואיבעית אימא בדאורייתא נמי - ועוד אפשר לתרץ שגם בדבר שפסולו מדאורייתא שייך למימר תקנתא אופנים לתקן ולהכשיר: ועל כן תני תקנתא, מיהו אבל סוכה דנפיש מילתה - שיש כאן פירוט של כמה דינים ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ומקנה, כגון בגזוה - ימעט, וכשאינה גזוה - יגזיה, ושאיין לה שלש דפנות - יעשה לה דופן שלישית, ושחמתה מרוצה - יוסיף סכך, הלכך פסיק ומני פסק ושנה בקצרה פסולה, דמני למיכללינהו לכולהו וכך אפשר לכלול את תמצית הדין צהן בתיבה אחת פסולה, דקיימא לן וכך למדנו ש(פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קלרה: ועל כן פסיק ותני פסולה, אבל מבוי דלא נפיש מיליה - צאומה משנה: שנה רק דין אחד ועל כן תני תקנתא. כתב תקנה איך אפשר להכשיר המבוי.

שואלת הגמרא מא הני מילי מהיכן נלמד שיש שיעור לגבהה של סוכה.

אמר רבה - דאמר קרא נאמר בתורה (ויקרא כג-מג) למען ידעו - עשה סוכה בפסוק הקודם נאמר בסוכות תשבו שבעת ימים ומזה נלמד שצריך ששיצתה ניכרת לך, דכתיב - ידעו כי צסוכות הושצתי ופירושו לזייתי לישצ הכי דריש ליה, ואלע"ג דאיין יולא מידי פשוטו שהידיעה היא טעם ישיבת סוכה המזכיר את הדרך במדבר מיציאת מצרים שזה היה בשמירה להיקף ענני כבוד, ובכל אופן מיהו דרשינן ליה לדרשה: שידעו היושבים בסוכה הבאים אחריכם אלו דורותיכם, כי בסוכות חושבתי את בני ישראל, ולפיכך עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא - שאינו רואה את

הסכך בעת שיושב (וראה עירובין 1) וסוכה היינו סכך כשמה: (וכפי שפירש רש"י במשנה).

רבי זירא - אמר מהכא (ישעיה ד-1) וסוכה תהיה לצל - משמע אין סכך אלא העשוי ללל: יומם מחורב נאמר בפסוק וסוכה תהיה לצל ומשמעותו שעיקר הסכך הוא לצורך צל המגן ביום מהשמש, וכדברי רש"י על הפסוק בישעיה וסוכה תהיה לצל וגו'. מחורב.

סוכה. ורבי יהודה מכשיר. בגמרא^א מפרש פלוגתייהו: ושאינה גזוה עשרה. בגמרא^ב מפרש טעמא: שלש דפנות.

נמי בגמרא^א יליף להו: ושחמתה מרוצה מלטה. המועט צטל כרוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרויה סוכה: גב' מבוי שהוא גזוה. מבוי שהוא סתום משלש לדדין וראשו פתוח לרשות הרבים וחצירות פתוחות לו ויואלות ואלות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לצני חצירות ואסרו חכמים להוליא מרשותו לרשות חצירו צלל עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמבוי רשות לכולן והצריכו צו שיתוף להשתתף כל החצירות צפת או ציין ולהניח השיתוף צלחת מן החצירות. ולפי שאין לו מחילה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים הצריכו היכר צראשו הפתוח לרשות הרבים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גזוהה הקורה מעשרים אמה: ימעט. יספיל: אינו צריך. והתם מפרש טעמא: סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא קודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה ומסיני: **תני פסולה**. שייך למיתני זה לשון פסול כלומר לא נעשית כחורה וכהלכה: מבוי.

דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחילות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרבנן: **תני תקנתא**. דלא שייך למיתני זה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלותו: **ואיבעית אימא בדאורייתא נמי**. שייך למימר תקנתא: **סוכה דנפיש מיליה**. ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ומקנה כגון בגזוה ימעט וכשאינה גזוה יגזיה ושאיין לה שלש דפנות יעשה לה ושחמתה מרוצה יוסיף סכך הלכך פסיק ומני פסולה דמני למיכללינהו לכולהו צהן פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קלרה: **מבוי לא נפיש מיליה**. צאומה משנה: **למען ידעו**. עשה סוכה ששיצתה ניכרת לך דכתיב ידעו כי צסוכות הושצתי ופירושו לזייתי לישצ הכי דריש ליה, ואלע"ג דאיין יולא מידי פשוטו שהידיעה היא טעם ישיבת סוכה המזכיר את הדרך במדבר מיציאת מצרים שזה היה בשמירה להיקף ענני כבוד, ובכל אופן מיהו דרשינן ליה לדרשה: **דלא שלטא בה עינא**. שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: **וסוכה תהיה ללל**. משמע אין סכך אלא העשוי ללל: **אלא צלל דפנות**. שהלללין מנגיעין זה לזה מתוך גזוהן של דפנות ואין צריך סכך. ולקמין מוקי פלוגתייהו לר' זירא צשאין זה אלא ארבע על ארבע דקים להו לרבנן דצהאי שיעורא ליכא צל סכך אלא צל של דפנות:

עשירות קנינים. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גזוה ההרים אין חמה זורחת שם בשפלה: **דל דפנות ליכא צל סוכה**. שחמה צהה מתחתיה נמלא שמה צטל: **שצעת ימים**. סוכה של שצעה ותו לא דהיינו עראי ודייה צמחיות קלות: **למעלה מעשרים**. צריך לעשות יסודומיה^א ומחילותיה קצועין שלא תפול: **עד עשרים אמה דאדם עושה צו**. שפיר דמי דודאי יש צלל קבע עראי והרי עשה כחורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגזוהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יתידות עראי: כולה

סוכה פרק ראשון סוכה

ב.

להגיג מלהט יום וכו', עד עשרים אמה אדם יושב בעל סוכה הסכך הנמצא בתוך גובה זה, אבל למעלה מעשרים אמה, אין אדם יושב בעל סוכה, אלא בצל דפנות - שצילם מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין

נריך סכך, ולקמן מוקי פלוגתייהו של חכמים ורבי יהודה לר' זירא זשאין זה אלא ארבע על ארבע, דקיס להו לרבנן דזהאי שיעורא ליכא כל סכך אלא כל של דפנות, אבל בסוכה גדולה מכך אפילו מעט, לא יגיעו צילי הדפנות מצד אל צד ויהיה צל גם מהסכך:

א"ל אביי שואל אביי את רבי זירא אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים - שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה וזרחת שם נשפלה: כי צל ההרים נוגעים אחד בשני, האם נאמר הכי נמי דלא הוי סוכה כשירה כשעושה בעמק בין ההרים.

א"ל מתרץ רבי זירא התם דל אם תוציא משם את ההרים עשתרות קרנים איכא יהיה על סוכה, אבל הכא כאן בסוכה גבוהה אם דל דפנות ליכא על סוכה. אם תסיר את הדפנות נראה שחמה נראה ממחמ' מתחת לסכך נמצא שמה צטל: שנקראת סוכה על שם הסכך המיצל, וכאן אין צל סוכה.

ורבא אמר - מהכא (ויקרא כג-מב) בסוכות תשבו שבעת ימים - סוכה של שבעה המיועדת וראויה לשימוש רק לשבעה ימים ומו לא דהיינו עראי לזמן קצר ולא לקביעות זמן ארוכה ודייה ומספיק לבנותה צמחיות קלות: שאי אפשר לעשות מהם קיר שיכול לעמוד בגובה רב, וזה מה שכיוון נותן התורה שאמרה תורה - כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, עד עשרים אמה אדם עושה דירתו עראי, למעלה מעשרים אמה - נריך לעשות יסודותיה ומחילותיה קבועין שלא תפול: ובגובה הרי אין אדם עושה דירתו דירת עראי, אלא חייב לבנותה בחוץ שהוא בעין דירת קבע.

א"ל אביי שואל אביי את רבא אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל שזה הדרך לבנות דירת קבע וסיכך על גבן, הכי נמי דלא הוי סוכה, והרי בוודאי קיימא לן שיש לזה דין סוכה כשירה.

א"ל מתרץ רבא הכי קאמינא לך עד כ' אמה דאדם עושה וכו' דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק - שפיר דמי זה נכון שיהיה כשר כשבונה מדפנות של ברזל סוכה עד עשרים דולאי יש בכלל קבע עראי שאפשר לאדם לבנות דבר המיועד לזמן קצר ועראי באופן המיועד לבניין של קבע והרי עשה כמורה, ועל כרחק לא הקפידה תורה

סוכה, ורבי יהודה מכשיר. בגמרא^א מפרש פלוגתייהו: ושאינה גבוהה עשרה. בגמרא^ב מפרש טעמא: שלש דפנות.

נמי בגמרא^ג יליף להו: ושחממה מרובה מלמטה. המועט צטל ברוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרויה סוכה: גב' מנזי שהוא גבוה. מנזי שהוא סתום משלש נדדן גאשו פתוח לרשות הרבים וחצירות פתוחות לו ויואלות ואלות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לצני חצירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חצירו בלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה והמנזי רשות לכולן והצריכו בו שימוף להשתמך כל החצירות צפת או ציין ולהניח השימוף צלחת מן החצירות. ולפי שאין לו מחילה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים הצריכו היכר צראשו הפתוח לרשות הרבים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוהה הקורה מעשרים אמה: ימעט. יספיל: אינו נריך. והתם מפרש טעמא: סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה ומסני: מני פסולה. שייך למינני זה לשון פסול כלומר לא נעשית כמורה וכהלכה: מנזי. דכוליה מדרבנן דמדאורייתא סגי ליה בשלש מחילות ואינו נריך לקורה זו אלא מדרבנן: מני פסולה. דלא שייך למינני זה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלכותו: ואיבעינן אימא דדאורייתא נמי. שייך למימר תקנתא: סוכה דנפיש מילתא. ואין דומין תקנותיהן זו לזו ונריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגבוהה ימעט וכשאינה גבוהה יגביה ושאיין לה שלש דפנות יעשה לה ושחממה מרובה יוסף סכך הלכך פסיק ומני פסולה דמנזי למיכללינהו לכולהו בהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קלה: מנזי לא נפיש מילתא. צלותה משנה: למען ידעו. עשה סוכה ששיבתה ניכרת לך דכתיב ידעו כי צבקות הושבתי לויית לישב. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יולא מידי פשוטו דהיקף ענני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה: דלא שלטא בה עינא. שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה: וסוכה תהיה ללל. משמע אין סכך אלא העשוי ללל: אלא צלל דפנות. שהצללן מגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין נריך סכך. ולקמן מוקי פלוגתייהו לר' זירא זשאין זה אלא ארבע על ארבע דקיס להו לרבנן דזהאי שיעורא ליכא כל סכך אלא כל של דפנות:

שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר ושאינה יגבוהה עשרה טפחים יושאין לה^ד (שלשה) דפנות יושחממה^ה מרובה מצלתה פסולה: גב' תנן התם^ו מבוי שהוא גבוה^ז מעשרים אמה ימעט רבי יהודה אומר אינו צריך מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא סוכה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ואיבעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא מיהו סוכה^ח (דנפיש מילתה) פסיק ותני פסולה מבוי דלא נפיש מילתה תני תקנתא מנה"מ^ט אמר רבה דאמר קרא ילמען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא רבי זירא אמר מהכא^י וסוכה תהיה לצל יומם מחורב עד עשרים אמה אדם יושב בעל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בעל סוכה אלא בצל דפנות א"ל אביי אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנים הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל התם דל עשתרות קרנים איכא על סוכה הכא דל דפנות ליכא על סוכה ורבא אמר מהכא^{יא} בסוכות תשבו שבעת ימים ואמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי עד עשרים אמה אדם עושה דירתו עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע א"ל אביי אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וסיכך על גבן הכי נמי דלא הוי סוכה א"ל הכי קאמינא לך עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת עראי נמי לא נפיק כוליה

עשירות קרנים. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה וזרחת שם נשפלה: דל דפנות ליכא כל סוכה. שחמה נראה ממחמ' נמצא שמה צטל: שבעת ימים. סוכה של שבעה ומו לא דהיינו עראי ודייה צמחיות קלות: למעלה מעשרים. נריך לעשות יסודותיה קבועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה כו'. שפיר דמי דולאי יש בכלל קבע עראי והרי עשה כמורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור לתת לך שיעור בגובהה שתהא יכולה לעמוד ע"י יחידות עראי: כוליה

תורה על העראי, אלא לשם שיעור בלבד למה לך שיעור בגובהה, שמהא יכולה לעמוד על ידי יתדות עראי וזה יתכן רק עד עשרים אמה: למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו קבע, ואין אפשרות בגובה זה לבנות ארעי כי עביד ליה דירת עראי ובדוחק יוכל לעמוד נמי לא נפיק ידי חובתו.

סוכה. ורבי יהודה מכשיר. בגמרא^א מפרש פלוגתייהו: ושאינה גבוהה עשרה. בגמרא^ב מפרש טעמא: שלש דפנות. נמי בגמרא^ג יליף להו: ושחממה מרובה מלטה. המועט בטל כרוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסך קרויה סוכה: גבי מנזי שהוא גבוה. מנזי שהוא סמום משלש לדין וראשו פתוח לרשות הרבים וחלירות פתוחות לו ויואלות ובלאות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לבני חלירות ואסרו חכמים להוציא מרשותו לרשות חזירו בלא עירוב שהחלירות כל אחת רשות לעצמה והמנזי רשות לכולן והצריכו בו שימחף להשתמח כל החלירות צפת או ציין ולהניח השימחף צלחת מן החלירות. ולפי שאין לו מחיצה רביעית וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים הצריכו היכר צראשו הפתוח לרשות הרבים או לחי זקוף או קורה מכותל לכותל ואם גבוהה הקורה מעשרים אמה: ימעט. ישפיל: אינו צריך. והתם מפרש טעמא: סוכה מדאורייתא. דעשרים אמה דילה ילפינן מדאורייתא וקודם שנשנית המשנה נאמרה שיעורה מסוי: תני פסולה. שייך למיתני בה לשון פסול כלומר לא נעשית כתורה וכהלכה: מנזי. דכוליה מדרבנן מדאורייתא סגי ליה בשלש מחילות ואינו צריך לקורה זו אלא מדרבנן: תני תקנתא. דלא שייך למיתני בה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הרי היא תחלת הוראתו ומלכותו: ואיבעית אימא דאורייתא נמי. שייך למימר תקנתא: סוכה דנפיש מילתא. ואין דומין תקנותיהן זו לזו וצריך לשנות הלשון לכל תקנה ותקנה כגון בגובהה ימעט וכשאינה גבוהה יגביה ושאיין לה שלש דפנות יעשה לה ושחממה מרובה יוסף סך הלכך פסיק ותני פסולה דמנזי למיכלליהו לכולהו בהך פסולה דקיימא לן (פסחים דף ג:) ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: מנזי לא נפיש מילתא. בלאתה משנה: למען ידעו. עשה סוכה ששיצתה ניכרת לך דכתיב ידעו כי בסוכות הושבתי לך לויית לישב. הכי דריש ליה ואע"ג דאין יולא מידי פשוטו דהיקף ענני כבוד מיהו דרשינן ליה לדרשה: דלא שלטא בה עינא. שאינו רואה את הסך וסוכה היינו סך כשמה: וסוכה תהיה ללא משמע אין סך אלא העשוי ללא: אלא בלא דפנות. שהלליו מנגיעין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין צריך סך. ולקמין מוקי פלוגתייהו לר' זירא בשאין בה אלא ארבע על ארבע דקים להו לרבנן דבהאי שיעורא ליכא כל סך אלא כל של דפנות:

עשירות קרנים. שני הרים גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה ההרים אין חמה זורחת שם בשפלה: דל דפנות ליכא כל סוכה. שחמה בזה מתחתי נמצא שמה בטל: שבעת ימים. סוכה של שבעה ימים לא דהיינו עראי ודייה במחילות קלות: למעלה מעשרים צריך לעשות יסודותיה^ד ומחילותיה קבועין שלא תפול: עד עשרים אמה דאדם עושה כו'. שפיר דמי דודאי יש בכלל קבע עראי והרי עשה כתורה ועל כרחק לא הקפידה תורה על העראי אלא לשם שיעור למה לך שיעור בגובהה שמהא יכולה לעמוד ע"י יתדות עראי: כולהו

סוכה פרק ראשון סוכה

כולהו – הן אמוראי: רבי זירא ורבא, [אבל אביי שלא שאל על רבו - רבה, הסכים לדעתו] כרבה לא אמרי – דיליף מלמען ידעו: ההוא – לאו זידיעה דישצת סוכה קא אמר שזידיעה כרבה לא אמרי – דיליף מלמען ידעו: ההוא – לאו זידיעה דישצת סוכה קא אמר שהיושבים בסוכה בשוראים

הסכך, אלא זידיעות דורות הנאין ידיעת הניסים ביציאת מצרים ובדרך במדבר היקף סוכות ענני כבוד כל הסוכה סככה ודפנותיה המקיפים כפי הנעשה לאצות: וזו ידיעה לדורות היא.

כרבי זירא נמי לא אמרי רבה ורבא ההוא לימות המשיח הוא דכתיב – אותם סוכות שנאמרו בפסוק בישעיה יהיו לאל שהוא לעונג ולמסמור לעתיד לבוא, ומתענגים מצל הסוכה ממש, אצל סוכת מנזה אינה לאל בשביל להנות מן הצל:

ור' זירא עונה על כך, אם כן לימא קרא וחופה [וזו התיבה שמסתיים הפסוק הקודם, וברא יהוה על כל מכוון הר ציון ועל מקראתה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה פי על כל פבוד חפה: והפסוק יכל להמשיך על אותה חופה - וחופה] תחיה לצל יומם, ומאי ומדוע שינה וסוכה תחיה לצל יומם, שמעת מינה נלמד מכך תרתי - דאין שם סוכה אלא העשויה לאל, דההיא דימות המשיח משום דעשויה לאל להגן מהחום הגדול שיהיה לרשעים, ועל כן קרויה סוכה כי השימוש בלשון סוכה סיכוך הוא בדווקא לצל, וחופה היא שם כולל לכל חיפוי וכיסוי, וכפי שרש"י כותב על הפסוק הקודם ענן יומם ועשן. להגין עליהם מן כי על כל כבוד. האמור להם תהא החופה שתחופף שכינתי עליהם ושבע חופות יש כאן ענן ועשן נוגה אש להבה חופה שכינה.

כרבא נמי לא אמרי רבה ורב זירא משום קושיא דאביי - דעשה מחילות של כבוד לסוכה שהוא דרך בנין קבע האם תהיה פסולה, ושינויא ותירוצו של רבא שמשמעות השבעה ימים לשיעור הגובה הראוי לבנין ארעי לא משמע להו, הואיל וקרא לאו דוקא עראי נקט, אלא נאמר שהסוכה מיועדת לשיבת שבעה ימים, ולכן לא ילפינן מיניה שיעורא:

שואלת הגמרא כמאן - מהנן אמוראי דלעיל אולא הן כו: כמו מי מאלו האמוראים רבא - רבה - ורב זירא, אולא הא דאמר יתיישב מה שאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת דר' יהודה ורבנן במשנה בדין סוכה גבוהה מעשרים אמה: בשאין דפנות מגיעות לסכך ויש ביניהם הפסק אויה אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה.

כמאן, כרבה - דאמר שהטעם שרבנן פסלו למעלה מעשרים, משום דלא שלטא בה בלאו

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה לצל יומם משום קושיא דאביי כמאן אולא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא כמאן אולא הא דאמר רב הונא אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר משום צל הוא וכיון דרויחא איכא צל סוכה כמאן אולא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאינה מחוקת אלא כדי ראשו ורובו ושולחנו אבל מחוקת יותר מכדי ראשו ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שיעורא במשכא ואיהו לא קא יהיב שיעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחוקת ראשו ורובו ושולחנו לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושולחנו והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחוקת ראשו ורובו ושולחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו ושולחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה אמר רבי יהודה מעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה בנים הווי לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה הווי אי אפשר דלא הווי בהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו מדרבנן הוא דמייחייב ואיהו בדרבנן לא משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות מגיעות לסכך מחלוקת דרבה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך משום

כרבה לא אמרי רבה ורבא ההוא לימות המשיח הוא דכתיב – אותם סוכות שנאמרו בפסוק בישעיה יהיו לאל שהוא לעונג ולמסמור לעתיד לבוא, ומתענגים מצל הסוכה ממש, אצל סוכת מנזה אינה לאל בשביל להנות מן הצל:

ור' זירא עונה על כך, אם כן לימא קרא וחופה [וזו התיבה שמסתיים הפסוק הקודם, וברא יהוה על כל מכוון הר ציון ועל מקראתה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה פי על כל פבוד חפה: והפסוק יכל להמשיך על אותה חופה - וחופה] תחיה לצל יומם, ומאי ומדוע שינה וסוכה תחיה לצל יומם, שמעת מינה נלמד מכך תרתי - דאין שם סוכה אלא העשויה לאל, דההיא דימות המשיח משום דעשויה לאל להגן מהחום הגדול שיהיה לרשעים, ועל כן קרויה סוכה כי השימוש בלשון סוכה סיכוך הוא בדווקא לצל, וחופה היא שם כולל לכל חיפוי וכיסוי, וכפי שרש"י כותב על הפסוק הקודם ענן יומם ועשן. להגין עליהם מן כי על כל כבוד. האמור להם תהא החופה שתחופף שכינתי עליהם ושבע חופות יש כאן ענן ועשן נוגה אש להבה חופה שכינה.

כרבא נמי לא אמרי רבה ורב זירא משום קושיא דאביי - דעשה מחילות של כבוד לסוכה שהוא דרך בנין קבע האם תהיה פסולה, ושינויא ותירוצו של רבא שמשמעות השבעה ימים לשיעור הגובה הראוי לבנין ארעי לא משמע להו, הואיל וקרא לאו דוקא עראי נקט, אלא נאמר שהסוכה מיועדת לשיבת שבעה ימים, ולכן לא ילפינן מיניה שיעורא:

שואלת הגמרא כמאן - מהנן אמוראי דלעיל אולא הן כו: כמו מי מאלו האמוראים רבא - רבה - ורב זירא, אולא הא דאמר יתיישב מה שאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת דר' יהודה ורבנן במשנה בדין סוכה גבוהה מעשרים אמה: בשאין דפנות מגיעות לסכך ויש ביניהם הפסק אויה אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה.

כמאן, כרבה - דאמר שהטעם שרבנן פסלו למעלה מעשרים, משום דלא שלטא בה בלאו

סוכה פרק ראשון סוכה

דיותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא ביה עינא, ומשום שצריך לל מהסכך, גם בסוכה מעט גדולה יותר נמי ליכא גם לא יהיה צל סוכה, ומשום הטעם דצריך שיהיה דירת עראי, גם סוכה קטנה אי אפשר

לבנותה עראי ומחילות קבע נמי צעיא משום שגבוהה עשרים צריכה דפנות חזקות של קבע:

מניחה הגמרא בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינחו קא יהבי שעורא במשכא דהם נתנו שיעור בגודל הסוכה ארבע על ארבע או כדי ראשו ורובו ושלחנו, ואיחו ורבי יאשיה לא קא יהיב שעורא במשכא למשכא. משך הסוכה, דאמר לפרש המחלוקת בכל סוכה זין גדולה זין קטנה, כשהדפנות מגיעות לסכך יודו חכמים שכשירה ולא נחלקו אלא בשאין דפנות מגיעות:

אלא רב הונא ורב חנן בר רבה. דלמרי טעמא דרצנן לפסול סוכה גבוהה מעשרים תלוי צשיעורא דמשכא הוא ומר אמר ד"א ומר אמר ראשו ורובו ושלחנו: נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות – צארכה וצרכה פליגי – נאמר שהם חולקים בשיעור אורך ורוחב הסוכה דתרווייהו אית להו ששניהם סוברים דכי פליגי רצנן ורבי יהודה צסוכה המזומלמת צשיעור הכשר אורך סוכה וכל אחד לשיטתו מה הוא גודל סוכה כשירה, ובוה פליגי שאם גבוהה מעשרים פסולה וצטפי מיהא מכשירי אפילו היא גבוהה לכיון דרויחא אפשר לומר לדוגמא דאיכא לל סכך או טעמא אחרינא להכשירה.

ושיטתם היא כך דרצ הונא סבר אי אפשר להעמיד מחלוקתן של רבי יהודה ורבנן צפחותה מד' אמות, דאס כן צללו גבוהה מעשרים אמה פסולה דהכשר סוכה צארכה אמות כרצי דאמר לקמן הכי (דף ג.א): ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושלחנו ולכן יכול להעמיד את המחלוקת של רבי יהודה ורבנן בסוכה מצומצמת בשיעור ראשו ורובו ושלחנו שבעה על שבעה.

דוחה הגמרא לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושלחנו וההלכה כך נפסקת בשיעור סוכה כשירה היא משבעה על שבעה טפחים, והכא בהא קמיפלגי, דמר סבר רב חנן בר רבה במחזקת ראשו ורובו ושלחנו פליגי אבל יותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו דברי הכל כשרה ולפי זה שמחלוקתם של רבי יהודה ורבנן במשנה היא רק בסוכה מצומצמת, ובמעט יותר יודו חכמים שכשירה, טעמא דפסול למעלה מעשרים במצומצמת דווקא לא ידיע לן כדאמרן לעיל דהך לא כמד: ומר סבר רב הונא מראשו ורובו ושלחנו

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבה נמי לא אמרי משום קושיא דאבוי כמאן אזלא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר משום צל הוא וכיון דרויחא איכא צל סוכה כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושלחנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינחו קא יהבי שעורא במשכא ואיחו לא קא יהיב שעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושלחנו לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושלחנו והכא בהא קמיפלגי דמר סבר במחזקת ראשו ורובו ושלחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו ושלחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה א"אמר רבי יהודה מעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים היו וקטנים פטורין מן הסוכה כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוו בהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו מדרבנן הוא דמייחייב ואיהי בדרבנן לא משגחה ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות מגיעות לסכך מחלוקת דרבה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך משום

פולחו. הך אמוראי: כרבה לא אמרי. דליף מלמען ידעו: ההוא. לאו צדיעה דישבת סוכה קא אמר אלא צדיעות דורות הבאין היקף סוכות עניי צדוד הנעשה לצבות: לימות המשיח. אותם סוכות יהיו לל לעונג ולמסמור אצל סוכת מצוה אינה לל: פרהי. דאין שם סוכה אלא העשייה לל דההיא דימות המשיח משום דעשייה לל קרויה סוכה: משום קושיא דאבוי. דעשה מחילות של כרובל ושינויא לא משמע להו הוילי וקרא לאו דוקא עראי נקט לא ילפינן מיניה שיעורא: כמאן. מההך אמוראי דלעיל אזלא הך כו': מחלוקת. דר' יהודה ורבנן: משלט שלטא צה עינא. דרך דפנות דאי טעמא משום עראי הוא או משום לל צדפנות מגיעות לסכך אמאי מודו רבנן: ה"ג מחלוקת בשאין צה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אצל יש צה יותר כו': משום לל. דאי משום משלט עינא צטפי מד' אמות אפורתא: לא שלטא צה עינא: הכי גרסינן מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו כו'. ואס תאמר קשיא דרצ אדרב אמוראי נייהו ואליצא דרצ: (כמאן דלא כחד. מההך דלעיל דמפרשי טעמא דעשרים אמה דאי משום משלט עינא צשיעורא דיותר מכדי ראשו ורובו ושלחנו (נמי) לא שלטא וכל נמי ליכא ומחילות קבע נמי צעיא: ראשו ורובו. דרך סעודתן צהסיבה היתה על מטות ומסובין על ד שמשאלס ואין אולכין וקופין ויושבין כמונו לפיך הולך לומר ראשו ורובו לאפוקי קטנה שראשו נכנס צה ושלחנו ולא רובו או ראשו ורובו ולא שלחנו: למשכא. למשך הסוכה דאמר זין גדולה זין קטנה לא נחלקו אלא בשאין דפנות מגיעות: אלא רב הונא ורב חנן. דלמרי טעמא דרצנן צשיעורא דמשכא הוא ומר אמר ד"א ומר אמר ראשו ורובו ושלחנו: נימא צהכשר סוכה. צארכה וצרכה פליגי דתרווייהו אית להו דכי פליגי רצנן צסוכה המזומלמת צשיעור הכשר אורך סוכה פליגי וצטפי מיהא מכשירי אפילו היא גבוהה לכיון דרויחא איכא לל סכך או טעמא אחרינא להכשירה דרצ הונא סבר אי אפשר להעמיד מחלוקתן צפחותה מד' אמות דאס כן צללו גבוהה מעשרים אמה פסולה דהכשר סוכה צארכה אמות כרצי דאמר לקמן הכי (דף ג.א): אצל יותר מכדי ראשו כו' כשירה. וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידיע לן כדאמרן לעיל דהך לא כחד: ומר סבר כדי ראשו ורובו ושלחנו. וכן ציותר עד ד' אמות פליגי צגובה וטעמא משום לל אצל ציותר מד' לא פליגי דכיון דרויחא איכא לל: מייסי. להך אמוראי דפרישו דפלוגתא דמתני דמפרש ואזיל: קטן שאינו צריך לאמו. אמרינן לקמן (דף כח. ב.) דמייב לחכו צמלות סוכה: מדרבנן. שהזקיקו להרגיל את הקטן למצוה שהוא ראוי לה כדי שיהא ממוכן ורגיל למצוה: משום

סוכה פרק ראשון סוכה

עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה – ומר סבר כדלי ר' אלעזר ורובו ושלחנו גם בשיעור המצומצם וכן ביותר עד ד' אמות פליגי רבי יהודה ורבנן בגובה סכך למעלה מעשרים, וטעמא משום כל ברבי זירא, אלז ביותר מד' לא פליגי דכיון דרויחא איכא כל:

כולהו כרבה לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי זירא נמי לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' זירא א"כ לימא קרא וחופה תהיה לצל יומם ומאי וסוכה תהיה לצל יומם שמעת מינה תרתי כרבה נמי לא אמרי משום קושיא דאבוי כמאן אזלא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא כמאן אזלא הא דאמר רב הונא אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן כרבי זירא דאמר משום צל הוא וכיון דרויחא איכא צל סוכה כמאן אזלא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאינה מחוקת אלא כדי ראשו ורובו ושולחנו אבל מחוקת יותר מכדי ראשו ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן דלא כחד בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשכא ואיהו לא קא יהיב שעורא במשכא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפליגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחוקת ראשו ורובו ושולחנו לא דכולי עלמא הכשר סוכה ראשו ורובו ושולחנו והכא בהא קמיפליגי דמר סבר במחוקת ראשו ורובו ושולחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו ושולחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה^א אמר רבי יהודה^ב מעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה, אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה, ועוד כל מעשה לא עשתה אלא על פי חכמים.

מיתבי להנך אמוראי רב יאשיה רב חנן בר רבה ורב הונא דפרישו דפלוגמא דמתני' כדמפרש ואזיל אחר הסבר הברייתא בהמשך הגמרא [בדף ג' ע"א] סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה, ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה ואפילו יותר [כדאמרי אינשין], אמר רבי יהודה מעשה בחילני המלכה מבית חשמונאי (רש"י ב"ב י"א:) בלוד, שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה, והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר, אמרו לו משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה, אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה, ועוד כל מעשה לא עשתה אלא על פי חכמים.

שואלת הגמרא להסבר הברייתא - למה לי למיתני ועוד כל מעשה לא עשתה אלא על פי חכמים, שהרי בשבעה בנים יש ביניהם גם גדולים החייבים בסוכה.

עונה הגמרא הכי קאמר להו כי תאמרו שכל השבעה בנים קטנים היו, וקטנים פטורין מן הסוכה, כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוה בהו חד שאינו צריך לאמו, ולא שייך שכולם יהיו עדיין מתחת גיל ארבע חמש [עירובין לב:]: שהם פטורים לגמרי אף מדין חינוך, וכי תימרו קטן שאינו צריך לאמו. אמרינן לקמן (דף כח.) דחייב לחנכו צממות סוכה: מדרבנן הוא דמיחייב שהזיקו להרגיל את הקטן למנוה שהוא ראוי לה מה שאין כן תפילין דאינו יכול לשמרם כראוי, ומרגילים אותו כדי שיהא ממונה ורגיל למנוה: ואיחי הילני המלכה בדרבנן לא משגחה, ת"ש ולכן מוסיף ואומר ועוד כל מעשה לא עשתה אלא ע"פ חכמים שכן הקפידה על דרבנן ובדין חינוך למצוות.

חוזרת הגמרא למיתבי מהברייתא - בשלמא למ"ד רב יאשיה בשאין דפנות מגיעות לסכך ובאופן זה העמיד את מחלוקת רבי יהודה ורבנן במשנה, כך גם בברייתא שהרי דרכה של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך.

מסוס

מסוס